

Lausunto

29.07.2024

Asia: VN/29108/2023

Lausuntopyyntö pakoterikodirektiivin täytäntöönpanoa koskevasta työryhmämietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kiitämme lausuntomahdollisuudesta ja toteamme seuraavaa:

Kannatamme direktiivin ja kansallisen toimeenpanolakiehdotuksen tavoitteita. On tärkeää, että pakotteiden tehokkuus varmistetaan myös rikoslain keinoin.

Ehdotuksessa omaksuttu implementointiratkaisu vaikuttaa pääsääntöisesti kannatettavalta sen perustuessa kansalliseen lainsäädäntöön tehtäviin välttämättömiin, mutta samalla pienimpiin mahdollisiin muutoksiin.

Kiinnitämme huomiota kahteen seikkaan:

1) Oikeushenkilön rikosoikeudellista rangaistusvastuuta (yhteisösakkoa) koskevilta osin ehdotus poikkeaa merkittävästi Suomen nykyisestä yhteisösakon määrästä, joka nykyisin rikoslain 9 luvun 5 §:n mukaan on määräeuroin alimmillaan 850 euroa ja enimmillään 850 000 euroa.

Ehdotuksen mukaan säädettäisiin nykyisestä säännöstelyrikossäännöksestä erilliset ja uudet pakoterikosta, törkeää pakoterikosta, tuottamuksellista pakoterikosta sekä pakoterikkomusta koskevat rangaistussäännökset. Näiden seuraamuksena oikeushenkilölle ehdotetaan voitavan jatkossa määrätä yhteisösakko, jonka ylin rahamäärä olisi viisi prosenttia oikeushenkilön liikevaihdosta, kuitenkin vähintään 850 000 ja enintään 40 miljoonaa euroa.

Ehdotettu laskentaperuste poikkeaa osin direktiivistä, jossa oikeushenkilön rangaistusvastuu on kaksitasoinen riippuen, minkä artiklojen rikkomisesta sen rangaistavassa toiminnassa on ollut kyse. Kahdessa tekemuodossa direktiivin mukainen seuraamus olisi nyt ehdotettua lievempi ja muissa nyt ehdotetun tasoinen enimmäismäärältään. Pakotteiden kiertämisestä seuraamuksena voisi direktiivin mukaan mainituissa lievemmissä tapauksissa olla yhteisösakko, joka olisi enimmillään 1 % liikevaihdosta tai kahdeksan miljoonaa euroa.

Ehdotusta on tältä osin perusteltu seuraavasti: ” Direktiivin 7 artiklan 2 kohdassa mahdollistetut lievemmat enimmäissakot, 1 % liikevaihdosta tai 8 miljoonaa euroa, olisivat määrältään viidenneksen muiden rikosten enimmäissakosta (5 % tai 40 miljoonaa euroa). Nämä lievemmat sakkojen enimmäismäärät koskevat vain kahta erityistä rikostyyppiä, joissa on kysymys pakotteiden kiertämisestä. Voidaan katsoa, etteivät nämä rikokset poikkea vakavuudeltaan aivan näin merkittävästi muista direktiivissä määritellyistä rikoksista. Tämä näkyisi myös ehdotetuissa luonnollisille henkilöille säädettävissä enimmäisrangaistuksissa. Myös oikeushenkilöille määrättävien seuraamusten osalta vain yhdestä yhteisösakon asteikosta säättäminen kaikista pakoterikoksista olisi lainsäädännöllisesti selkein ratkaisu. Lisäksi sen voidaan nähdä vastaavan paremmin nykyistä rikoslain systematiikkaa, jossa kaikkia oikeushenkilön vastuulla olevia rikoksia koskee vain yksi yhteisösakon rangaistusasteikko. Yksittäistapauksessa rikoksen vähäisempi vakavuus voitaisiin riittävästi ottaa

huomioon rangaistuksen mittaamisessa. Kansallisessa täytäntöönpanossa olisi näin ollen perustellumpaa säätää vain yhdestä kaikkia pakoterikoksia yhteisösakon enimmäismäärästä, joka toteutettaisiin direktiivin 5 %:a ja 40 miljoonaa euroa koskevien veloitteiden mukaisesti.”

Kun direktiiviä säädettäessä on jo katsottu, että mainitut kaksi erityistä rikostyyppiä ovat lievemmin yhteisösakolla rangaistavia, on vaikea ymmärtää, miksi kansallisesti näin ei olisikaan. Olisi nähdäksemme oikeudenmukaisempaa, että näiden lievempien rikosten osalta yhteisösakon enimmäismääräksi myös kansallisesti määriteltäisiin direktiivissä määritelty yhteisösakon taso. Tämä olisi paremmin linjassa Suomen nykyisen yhteisösakkoja koskevan päälinjan kanssa eli lievempien tekemuotojen seuraamustaso olisi lähempänä nykyistä yhteisösakon enimmäistasoa ja poikkeama normaaliin nähden

näin pienin mahdollinen. Tämä ohjaisi myös paremmin soveltamisessa syntyvää tuomioistuinkäytäntöä.

2) Pakoterikoksia tehdään usein yritystoiminnassa. Ehdotettujen säännösten yritysvaikutuksia ei ole kuitenkaan työryhmämietinnössä mitenkään käsitelty, ei edes osana yhteiskunnallisia vaikutuksia. Emme pidä tätä hyvän lainsäädäntötavan mukaisena. Myös yritysvaikutuksia tulee arvioida esityksessä.

Lisäksi kiinnitämme huomiota jäsenliittomme Finanssiala ry:n lausunnossaan esittämiin kahteen seikkaan:

- Ehdotettu pakoterikosten yhteisöosakon enimmäismäärän laskentatapa (viisi prosenttia oikeushenkilön liikevaihdosta, kuitenkin vähintään 850 000 euroa ja enintään 40 miljoonaa euroa) poikkeaa rahanpesulain (444/2017) 8 luvun 4 §:n laskentatavasta, jota sovelletaan luotto- tai rahoituslaitokselle määrättävään seuraamusmaksuun 3 luvun 16 §:ssä säädettyjen pakotesäätelyn ja jäädyttämisspäätösten noudattamisen varmistamiseen liittyvien velvoitteiden laiminlyönnistä tai rikkomisesta (enintään joko kymmenen prosenttia luotto- tai rahoituslaitoksen seuraamusmaksun määräämistä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai viisi miljoonaa euroa, sen mukaan kumpi on suurempi). Yksittäistä pakoterikosta selvitetessä joudutaan varsin usein arvioimaan paitsi liiketapahtumien välittömien osapuolien toimintaa, myös siihen muulla tavalla osallistuneiden tahojen roolia. Oikeushenkilön rangaistusvastuuta ja rahanpesulain hallinnollisia seuraamuksia koskevat säännökset tulisikin sovittaa yhteen niin, ettei niiden soveltaminen johda lopputulokseen, jossa esimerkiksi pakotteiden kiertämiseen liittyvän maksutoimeksiannon välittänyt pankki joutuu ankarampien seuraamusten kohteeksi kuin rikoksen tekijät.

- Pakotepäätökset valmistellaan ja julkaistaan tyyppillisesti hyvin nopealla aikataululla ja niiden soveltaminen alkaa yleensä välittömästi, jolloin on vaarana, että pakotemääräysten tulkinnanvaraisuuden tai esimerkiksi kohdehenkilöiden tai yhteisöjen puutteellisen määrittelyn vuoksi toimenpiteitä kohdistetaan väärin henkilöihin tai liiketapahtumiin. Pidämme Finanssiala ry:n tavoin tärkeänä, että pakoterikoksia koskevan säätelyn jatkovalmistelun yhteydessä mahdollistettaisiin nykyistä selkeämmin ja kattavammin pakotteiden kohteena olevia henkilöitä, yhteisöjä ja niiden mahdollisia määräysvaltatahoja koskevien tietojen vaihto sekä viranomaisten ja ilmoitusvelvollisten välillä, että ilmoitusvelvollisten kesken. Tietojenvaihto nopeuttaisi ja tehostaisi pakotteiden toimeenpanoa ja samalla pienentäisi riskiä siitä, että asiaan liittymättömät henkilöt tai yhteisöt joutuisivat aiheetta pakotteiden kohteeksi.

Kunnioitavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Lainsäädäntö ja hallinto

Tommi Toivola

Johtaja

Rajamäki Markku
Elinkeinoelämän keskusliitto EK - Lainsäädäntö ja hallinto